

Wkład prof. Leona WACHHOLZA w rozwój polskiej entomologii sądowej

Contribution of Prof. Leon WACHHOLZ to the development of Polish forensic entomology

Rafał SKOWRONEK

Katedra i Zakład Medycyny Sądowej i Toksykologii Sądowo-Lekarskiej w Katowicach,
Wydział Nauk Medycznych w Katowicach, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach
ul. Medyków 18, 40-752 Katowice, e-mail: rafal-skowronek@wp.pl
ORCID: 0000-0002-1445-3807

ABSTRACT. The contribution of Prof. Leon WACHHOLZ (1867-1942) – the most outstanding Polish forensic pathologist – to the development of forensic entomology was recalled. Prof. WACHHOLZ was the author of a first Polish review paper on forensic entomology. He also wrote about it in his forensic medicine textbook, considered a classic, and supported entomological research conducted in the department he headed by Edward NIEZABITOWSKI and Stefan HOROSZKIEWICZ.

KEY WORDS: forensic entomology, history of forensic medicine.

W swoim krótkim tekście chciałbym przypomnieć entomologom wkład prof. Leona WACHHOLZA (1867-1942) – najwybitniejszego polskiego medyka sądowego – w rozwój entomologii sądowej (Ryc. 1).

Ryc. 1. Prof. Leon WACHHOLZ w swoim gabinecie
(1930, autor nieznany
– zbiory Narodowego Archiwum Cyfrowego).

Fig. 1. Prof. Leon WACHHOLZ in his office
(1930, author unknown
– collection of the National Digital Archives).

Profesor Leon WACHHOLZ kierował Katedrą i Zakładem Medycyny Sądowej Uniwersytetu Jagiellońskiego przez ponad czterdzieści lat, pełniąc również dwukrotnie urząd dziekana; raz na Wydziale Lekarskim, drugi raz na Wydziale Prawa. Jego

sylwetkę z wielu perspektyw przedstawiono w monografii „Leon Wachholz – życie i dzieło”, która ukazała się nakładem Polskiej Akademii Umiejętności (WIDACKI 2019). Był prawdziwym humanistą i człowiekiem renesansu – lekarzem, historykiem, prawnikiem, kryminologiem, kryminologiem i kryminalistyką. Niestety nadal mało znany jest wkład prof. Leona WACHHOLZA w rozwój entomologii sądowej, który był różnorodny.

Po pierwsze, prof. WACHHOLZ był na bieżąco z piśmiennictwem światowym i rozpowszechniał wiedzę na temat osiągnięć nauk sądowych w naszym kraju. Świadczy o tym fakt, że pisał o możliwościach wykorzystania wiedzy entomologicznej w podręczniku medycyny sądowej swojego autorstwa, uznawanym za klasyczny (cytat z tej książki zamieściłem w swojej publikacji poświęconej historii entomologii sądowej na łamach „Achiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii”) (WACHHOLZ 1919). Był też autorem pierwszej polskiej pracy przeglądowej poświęconej entomologii sądowej pt. „Fauna zwłok” opublikowanej na łamach „Przeglądu Lekarskiego” w 1895 roku (Ryc. 2) (WACHHOLZ 1895).

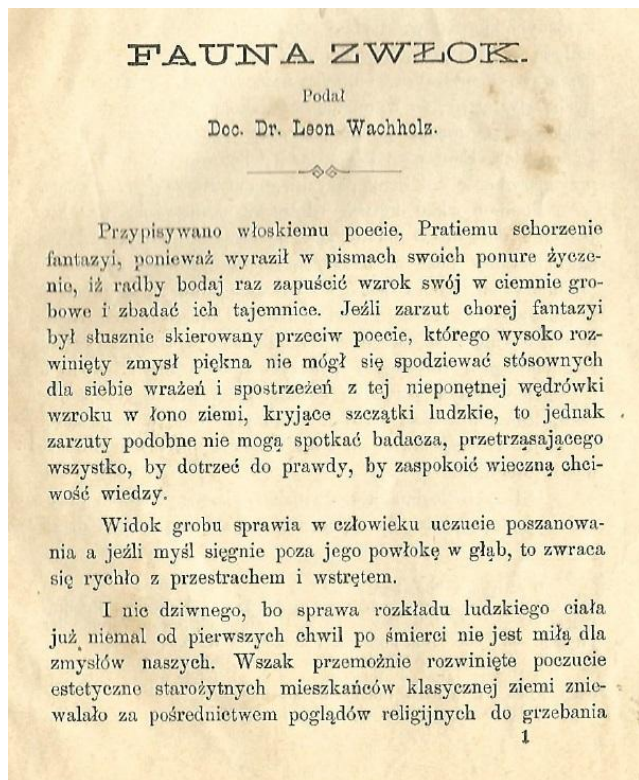
Po drugie, prof. WACHHOLZ nie tylko nie utrudniał, ale wręcz wspierał badania entomologiczne prowadzone w kierowanej przez siebie katedrze przez swoich pracowników, Edwarda NIEZABITOWSKIEGO (1875-1946) i Stefana HOROSZKIEWICZA (1874-

1945) (NIEZABITOWSKI 1902, 1903; HOROSZKIEWICZ 1902). Prace te również omówiłem w moim artykule, do którego odsyłam zainteresowanych czytelników (SKOWRONEK i CHOWANIEC 2010). Warto dodać, że Edward NIEZABITOWSKI 18 lipca 1900 roku uzyskał stopień „doktora wszechnauk lekarskich” na podstawie pracy dotyczącej właśnie fauny owadów na zwłokach ludzkich. Był to, zatem pierwszy polski awans naukowy oparty na pracy badawczej dotyczącej entomologii sądowej.

PIŚMIENNICTWO

- HOROSZKIEWICZ von S. 1902. Casusistischer Beitrag zur Lehre von der Benagung der Leichen durch Insecten. Vierteljahrsschrift für Gerichtliche Medicin, **23**: 235-239.
- NIEZABITOWSKI E. 1902. Experimentelle Beiträge zur Lehre von der Leichenfauna. Vierteljahrsschrift für Gerichtliche Medicin, **23**: 44-50.
- NIEZABITOWSKI E. 1903. K uceniju o trupnoj faune. Vestnik Obscestvennoj Sudebnoj i Prakticeskoj Mediciny, **1**: 298-299.
- SKOWRONEK R., CHOWANIEC C. 2010. Polska entomologia sądowa – rys historyczny, stan obecny i perspektywy na przyszłość. Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii, **60**: 55-58.
- WACHHOLZ L. 1895. Fauna zwłok. Przegląd Lekarski, **25**: 1-10.
- WACHHOLZ L. 1919. Medycyna sądowa na pod stawie ustaw obowiązujących na ziemiach polskich. Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego, **1**: 45-46.
- WIDACKI J. (red.) 2019. Leon Wachholz – życie i dzieło. Polska Akademia Umiejętności, Kraków. 157 ss.

*Wpłynęło: 29 kwietnia 2025
Zaakceptowano: 12 lipca 2025*

Ryc. 2. Pierwsza strony pierwszego polskiego artykułu przeglądowego poświęconego entomologii sądowej autorstwa prof. Leona WACHHOLZA (WACHHOLZ 1895).

Fig. 2. First page of the first Polish review article on forensic entomology by Prof. Leon WACHHOLZ (WACHHOLZ 1895).

Na koniec najciekawszy i nieznany dotąd fakt, który ujawnił dr hab. Tomasz KONOPKA podczas porządków w krakowskiej Katedrze Medycyny Sądowej CM UJ w 2015 roku. Odnaleziono mianowicie tablicę z egzemplarzami owadów nekrofagi cznych. Według jego ustaleń, tablica ta była prawdopodobnie powojenna i służyła wyłącznie jako pomoc dydaktyczna. Nieznany pozostaje jej autor. Niestety, uległa ona zniszczeniu, ale już sam fakt, że była ona obecna w zbiorach krakowskiej Katedry świadczy o tym, że nie pomijano entomologii sądowej w trakcie nauczania medycyny sądowej na studiach lekarskich, kontynuując niejako szerokie zainteresowania kryminalistyczne prof. WACHHOLZA.